

Inventering av fladdermöss vid Dåva företagspark och Dåvamyran i Umeå.

Johan Eklöf, Nattbakka Natur, på uppdrag av Umeå kommun

Bakgrund och Uppdrag

Området kring Dåva företagspark och Dåvamyran detaljplaneras för att kunna utvidga industriområdet. I samband med detta ska en fördjupad fladdermusinventering genomföras. Uppdraget syftar till att avgöra vilka fladdermöss som rör sig i området samt hur eventuell exploatering kan komma att påverka.

Område och tidigare inventeringar

Inventeringsområdet är beläget väster och strax norr om Dåva företagspark och deponi och inkluderar Stor-Dåvamyran. I de södra delarna genomkorsas området av Norrbottniabanan (under byggnation) och väst och söderut ligger en del äldre bebyggelse. Området består till stora delar av öppen myrmark och tät tallskog, men med inslag av löv i kantzoner. Det finns inga tidigare fynd av fladdermöss i området. Närmast inrapporterade observationer i Artportalen (2022-10-16) hittas norr

om Ersboda, två kilometer västerut (nordfladdermus) och Sävar, fem kilometer åt nordost (nordfladdermus, vattenfladdermus och obestämd art ur släktet *Myotis*).

Figur 1. Inventeringsområde

Metodik

Inventering skedde med autoboxar (Pettersson D500x), det vill säga ultraljudsdetektorer som automatiskt spelar in ljud från förbipasserande fladdermöss. Boxarna placerades på sammanlagt sju olika positioner (figur 2, tabell 1) vid tre tillfällen under sommaren 2022: 8 – 14 juli, 18 – 22 + 22 – 25 augusti samt 20 – 25 september, det vill säga under såväl yngelperiod som parning och migration. Position 2 besöktes dock enbart i juli på grund av vägbommar och position 6 kunde inte användas i september då bygget av Norrbottniabanan dels pågick nattetid, dels hade röjt träd från platsen. Varje autobox satt ute mellan 2 och 6 nätter och spelade in ljud från solnedgång till soluppgång (med standardinställning Profile2). Inspelade ljud lagrades på minneskort och analyserades manuellt (dvs utan programvara med auto-id) i efterhand med hjälp av BatSound 4.4 (Pettersson Elektronik).

Vädret under inventeringstillfällena var klart till halvkärl med passerande skurar under juli-inventeringen. Medeltemperaturen vid midnatt var 11 grader i juli, 13 grader i augusti och 8 grader i september.

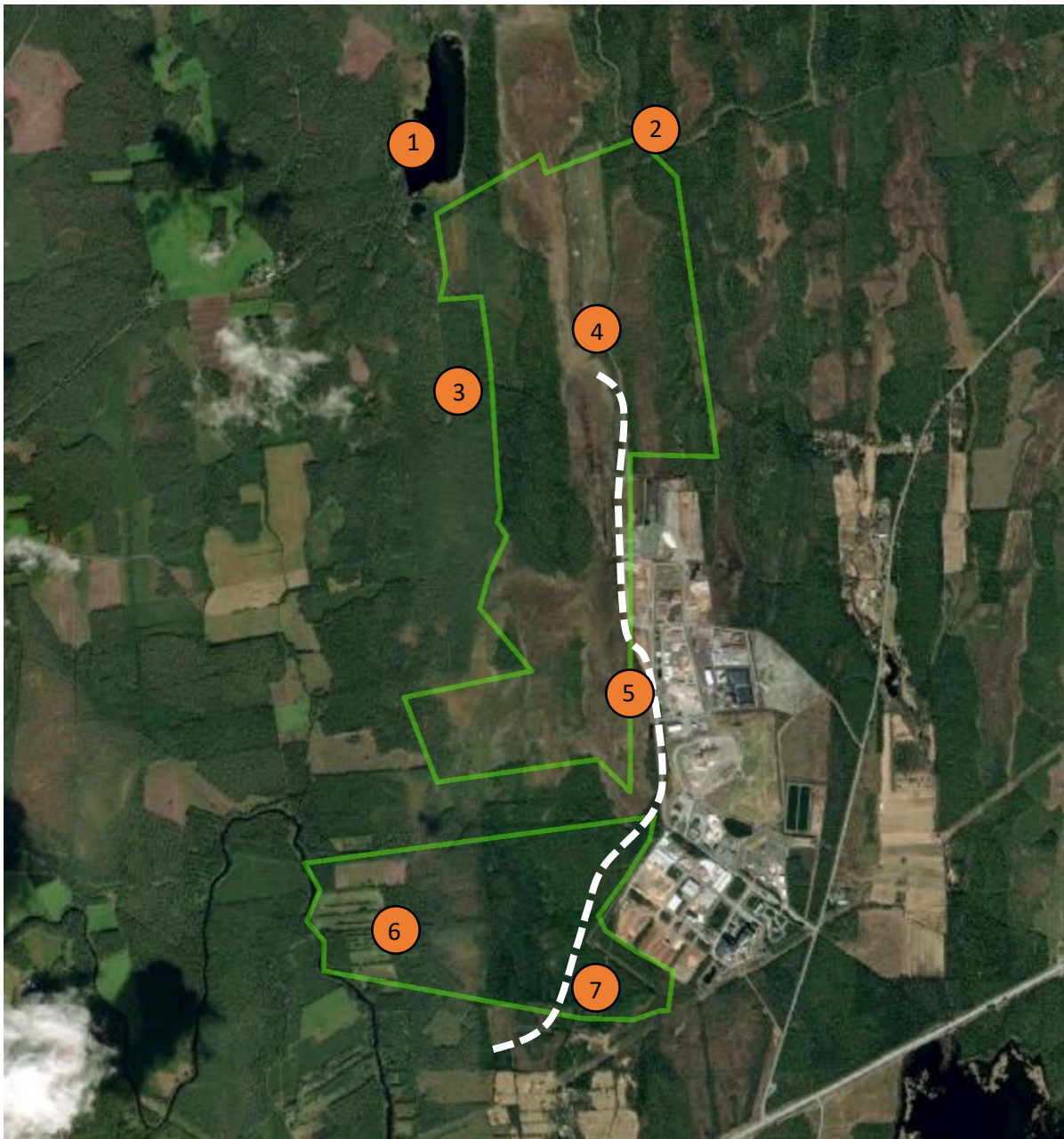
Utöver utsättning av autoboxar, gjordes manuell inventering vid ett tillfälle (9 juli) med handhållen ultraljudsdetektor (Pettersson D240 och Echometer Touch). Inventeringen gjordes till fots från solnedgång och 2 timmar framåt enligt figur 2.

Resultat

Sammanlagt identifierades två arter (tabell 1): nordfladdermus och tajgafladdermus. Den senare går inte att enbart på ljudinspelningar skilja från mustaschfladdermus, vilken alltså inte kan uteslutas. Det nordliga läget talar dock för tajgafladdermus. Denna art förekom sparsamt och spritt i området. Endast enstaka inspelningar per natt noterades och ingen uppehöll sig någon längre tid vid någon av de undersökta positionerna. Nordfladdermus förekom mer frekvent och spelades in på alla

autoboxpositioner och hittades vid alla tre inventeringstillfällen. Inspelningarna var dock få (1 – 5 per natt), med undantag av position 2 och 3 i juli, där åtminstone ett par individer jagade mer eller mindre hela natten. Områdets karaktär bjuder dock inte på några uppenbara boplatser för någon av arterna. Nordfladdermössen, som var tidigt på plats, bor sannolikt i något närliggande (inom fem kilometer) bostadshus.

Inga fladdermöss noterades under den manuella inventeringen i juli, men två observationer av obestämd art (sannolikt nordfladdermus) gjordes i samband med utsättning av autoboxar på position 3 och 4 i augusti.

Figur 2. Positioner för autoboxar (1 – 7) och manuellt inventerad sträcka (vit, streckad linje).

Box-pos	inv-mån	antal nätter	nord-fladderm	antal 5-min-perioder/natt	tajga-fladderm	antal 5-min-perioder/natt
1	jul	4	1	0,25	5	1,33
	aug	3	11	2,67		
	sep	2				
2	jul	6	478	8,33		
3	jul	4	1361	20,00		
	aug	3	71	1,67		
	sep	2				
4	jul	2	6	2,50	2	1,00
	aug	4	5	0,75	1	0,25
	sep	2	2	1,00		
5	jul	2	21	3,25	3	0,25
	aug	4				
	sep	2				
6	jul	4	1	0,25		
	aug	2				
7	jul	4	10	2,25	4	0,75
	aug	4				
	sep	2	1	0,50		

Tabell 1. Antal inspelningar (totalt) per autobox och art samt antal femminutersperioder varje art var aktiv i genomsnitt per natt.

Diskussion och åtgärder

Nordfladdermus och tajgafladdermus är de vanligaste arterna i norra Sverige. Den förra gjorde entré på rödlistan 2020, som nära hotad, på grund av minskning de senaste decennierna. Arten är dock en av de vanligast förekommande fortfarande.

Området kring Dåvamyran är tämligen ointressant för fladdermöss, då större delen av skogen är produktionsskog med förhållandevis litet inslag av äldre träd och löv. Myren bidrar dock till insektproduktion, varför fladdermöss kan använda området för jakt. Förutom position 2 och 3 var det egentligen inga platser där fladdermössen uppehöll sig någon längre tid utan passerade snarare förbi. Kringliggande skog är Bryn och skogsvägar i och kring området fungerar som förflytningsstråk.

Öster om inventeringsområdet sträcker sig öppen och belyst yta i form av återvinnings- och industriområde och bygget av Norrbottniabanan är också en pågående störning, bara under tiden för pågående inventering ändrades förutsättningarna, med nedtagna träd och mer öppen yta genom området.

Projektområdet är förhållandevis litet (cirka 5 km²) och sett över en säsong försörjer det i praktiken bara några få fladdermöss. En koloni nordfladdermöss (20 – 30 individer), till exempel, kan röra sig över ett cirka 65 km² stort område. *Myotis*-arter nyttjar mindre områden men kan ändå röra sig en mil från sina boplatser, det vill säga mycket längre än områdets avgränsningar.

Exploatering i området, i anslutning till industrimarken, kommer sannolikt inte att påverka fladdermusfaunan på regional skala. På lokal nivå kan födosöksytan minskas och flygstråk försvinna. Men om man kan lyfta blicken och planera utanför området, finns stora möjligheter att

spara intressantare miljöer, såsom det mer småskaliga och varierade landskapet västerut (Gärssjöbäck och söderut), samt lövridåer längs Tavelån i sydväst. I inventeringsområdet är det i första hand viktigt att spara gröna områden kring Gärssjön samt behålla myrmark, vilken är viktig för insekter. Att bibehålla växtlighet som avgränsar återvinningsområdet från myren är också viktigt, då detta skyddar fladdermössen från onödigt ljus och ger dem stråk att röra sig i. Det finns egentligen inga riktlinjer för kantzoner och hur breda stråk som bör sparas i olika sammanhang, men det är viktigt att stråken fungerar som buffertzoner för ljus. I detta fall rekommenderas 10 – 20 meter.

Figur 2. I området finns enstaka stråk och bryn med löv, lämpliga för fladdermöss att flyga längs (uppe t.v). Myren är bra ur insektssynpunkt och därmed födosök, men tallarna är små och utgör inga potentiella boplatser (uppe t.h). Öster om området sträcker sig öppen industrimark med en hel del belysning, vilket avskräcker fladdermöss (nere t.v). Den position med flest fladdermusinspelningar (pos. 3) utgjordes av en skogsväg och vändplats med intilliggande glänta (nere t.h).